

JAN NILSSON

HEMSKHETER I LUR OCH PÅ HEDE

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900
I TANUMS HÄRAD BOHUSLÄN

Källmaterial

9 VÅLLANDE TILL ANNANS DÖD PÅ HEDE
BEGÅNGET: 1852-03-04
GÄRNINGSMAN: DANIEL BOHLIN, HEDE

Utdrag ur domboken från Bullarens Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Lur och på Hede" som gavs ut 2015 av Tanums Hembygdsförening. Boken sljs av föreningen.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

9 VÅLLANDE TILL ANNANS DÖD PÅ HEDE

BEGÅNGET: 1852-03-04
GÄRNINGSMAN: DANIEL BOHLIN, HEDE

v278496.b50.s3

År 1852 den 4 mars, började af underetecknad, vce Häradshöfding och tillförordnad Domare, lagtima Winterting i Hede med Tanums och Bullarens Härad. Derwid biträdda såsom nämnd:

1/ Från Tanums Härad:

Häradsdomaren Hans Hansson i Hallind
nämndemännen Cornelius Ström i Hofveröd,
Johannes Nilsson i Säby,
Tobias Andersson i Hvitewall,
Andreas Olsson i lilla Anrås,
Johan Hansson i Bro,
Anders Pettersson i Westerby och
Per Jakobsson i Fåraby.

2/ Från Bullarens Härad:

Häradsdomaren Hans Nilsson i Skackestad
nämndemännen Petter Persson i Rör,
Gustaf Johansson Augustin i Fredsland.
Olof Johansson i Edsäm,
Jonas Btyngelsson i Göthbergshagen,
Karl Gabrielsson i Westeröd och
Johan Nilsson i Ulseröd

Kronolänsmannen i Tanums Härad, C J Bolander och Kronolänsmannen i Bullarens Härad, Hofrättskommissarien C M Gädde infunno sig, för att under tinget gå Rätten tillhanda.

Sedan Rättens ordförande och ledamöter bewistat Gudstjenst i Tanums kyrka, sammanträdde Rätten å tingsstaden, då tinget utlystes, rättegångsfrid påbjöds samt följande lagrum upplästes...

1852 den 5 April 9de dagen

v278496.b4130.s813

Nr 164

Efter det anmälan hos Domhufvande skett derom, att hemmansägare Johannes Toresson från Tegneby skall i början af sistlidne månad å allmänna vägen i närheten af Hede Gästgifvaregård blifvit öfverkörd af ynglingarne Daniel Bohlin i Hede och Karl Johansson i Wästerby, samt att Johannes Toresson derwid erhållit så svåra skada, att han till följd deraf ljugit döden, har Domhufvanden förordnat om medicolegal besigtning och obduktion af Johannes Toressons döda kropp samt till denna dag utsatt undersökning vid Rätten angående orsakerna till Johannes Toressons död.

Då målet nu påropas, anmäler sig Kronolänsmän Bolander såsom Åklagare hvarjemte i egenskap af målsägare tillstädeskomna Johannes Toressons söner Olof Johannesson och Tobias Johannesson i Tegneby, äfvensom Johannes Toressons svärsöner Pål Andersson i Stora Ryk och Anders Johansson i Westerby.

David Bohlin i Hede och Karl Johansson i Westerby äro jemväl personligen närvarande.

Från Herr Provincialläkare i orten har Domhufvanden tillstädeskommit obduktionsprotokoll

"Protokoll hållet vid medico etc **Litt BB**

på frågor afgifver David Bohlin följande berättelse: Den 4de sistl Mars klockan emellan 9 och 10 på aftonen, då det var månljust, körde Bohlin med häst och kärra från Hede å allmänna vägen, som leder mot Tanums kyrka. Wid affärden från Hede upptog han i kärran Karl Johansson i Westerby. Bohlin körde. När han ock Karl Johansson färdats ett stycke framåt såg de att tre personer gick förut på högra sidan af vägen utmed hjulspåret hwari Bohlin körde; och då Bohlin o Karl Johansson kommit på några famnars afstånd från de gående, ropade Bohlin åt dem, "half wäg"; samt höll in hästen något, men fortsatte att, såsom förut köra arkt fram midt i vägen. Wid det Bohlin och Karl Johansson åkte förbi de gående, föllo två af desse senare omkull. Bohlin stannade sedan hästen, efter det denna sprungit några famnar från det ställe, der olyckan skedde, hwar på Bohlin och Karls Johansson stego af åkdonet och gingo tillbaka till de fallna, hwilka funnos vara Johannes Toresson och soldaten Bengt Teg från Tegneby. Johannes Toresson, som i fallet skadades, låg sanslös på vägen och andades tungt. Han lyftades upp från marken och sattes på den kärra, hwari Bohlin och Karl Johansson åkt, samt fördes till en bostad vid det närbelägna hemmanet Westerby, hwarest Johannes Toresson wårdades tills påföljda dagen, då han afled. När Bohlin körde förbi Johannes Toresson på wenstra sidan om honom, hade troligen ena kärrskalmen stött till Johannes Toresson och stöten orsakat

hans fall. Närmare om som skett, kan ej Bohlin uppgifva huru det wid olyckshändelsen tilldrog sig.

Karl Johansson, som ej kan förebära, att han widtagit ngn åtgärd för att afvärja ifrågavarande olyckshändelse instämmer uti hwad Bohlin anført, med förklaring likväl, att kärrskalmen icke, efter hwad Karl Johansson förmodar, stötte endast Johannes Toresson eller denne ens varit nära hästen eller kärran, att soldaten Teg gick uti hjulspåret efter Johannes Toresson, att Teg först föll, och att denne, efter hwad Karl Johansson tyckte, i fallet stötte emot Johannes Toresson, så att han jemväl föll öfver ända.

Till vittnen i målet har Bolander inkallat Alexander Persson i Tegneby och soldaten Bengt Teg från nämnda hemman. Målsägaren söka vittnesmål af Joel Larsson under Bro och Bohlin åberopar till vittne Doktor Larsson Köhler från Grebbestad. Alla vittnena äro tillstädes, lemnas ojäfvige, gå ed, varnas för mened, höras särskilt och vitnar sålunda:

1/ Alexander Persson: Den 4 Mars sent på aftonen, då det var klart månsken gick vittnet i sällskap med Johannes Toresson och vittnet Teg på allmänna vägen från Hede mot Tanums kyrka. Witnet gick först, derpå Johannes Toresson och omkringtvå famnar efter honom vittnet Teg. Wittnet och Johannes Toresson gingo utmed högra sidan om kärrspåret å vägen, men Teg gick i kärrspåret. När sällskapet gått ett stycke framåt, hörde de någon komma körande efter i stark fart, och sällskapet tillropades af den körande "half väg". Omedelbart derpå war den körande alldeles invid sällskapet. Det var Bohlin och Karl Johansson, hwilka med häst och kärra sålunda kommo färdandes. Wittnet Teg omkullstöttes af hästen eller kärran när Bohlin och Karl Johansson körde förbi. I samma ögonblick, Teg föll, vände sig Johannes Toresson inåt vägen, för att efterse hwad som war å färde, derwid Johannes Toresson kom i närheten af högra kärrskalmen och föll baklänges i vägen, som då war bar och hård. Om kärrskalmen eller hästen stötte till Johannes Toresson, eller om Teg, då han föll, knuffade omkull Johannes Toresson, vet vittnet icke, och kan ej närmare utreda huru Johannes Toresson wid tillfället bekom den dödliga skadan.

Wittnet förmärkte icke att hästen trampade Johannes Toresson eller att kärran gick öfver honom. Efter det olyckan händt, stannade Bohlin och Karl Johansson med hästen och åkdonet, på hwilket sedanre Johannes Toresson affördes till en bostad å hemmanet Westerby. Han var sanslös efter fallet

Uppläst och vidkändt

2/ Teg: Ifrågavarande qväll, då det var månjust, gingo vittnet, Johannes Toresson och wt Alexander Persson på den allmänna vägen österut från Hede. Wt gick efterst och med venstra foten uti högra hjulspåret på vägen. Närmast före vittnet gick Johannes Toresson och före honom Alexander Persson, begge på högra sidan af nämnda spår. Sedan man färdats ett stycke framåt kommo Bohlin och Karl Johansson körande i starkt traf efter och tillropades de gående "half väg". När vittnet derwid skulle se sig om tog högra skalmen af Bohlins och Karl Johanssons åkdon i ena sidan på vittnet, som af den häftiga stöt, vittnet deraf erhöill föll omkull och förlorade sansen. Om vittnet i fallet omkullstötte Johannes Toresson, vet vt icke. När vittnet kort derpå återkom till sans, låg Johannes Toresson omkullfallen på vägen, derifrån han sanslös upplyftades och fördes till Westerby af vittnet, Alexander Persson, Bohlin och Karl Johansson, hwilka begge sistnämnda stannade å vägen sedan olyckan händt.

Uppläst och widkändt

3/ Joel Larsson: Wittnet har sig icke något bekant, som kan lända till upplysning i saken.

Widkändt

4/Köhler: På eftermiddagen den 4 i sista månaden sammanträffade vittnet på Hede gästgifvaregård med Johannes Toresson från Tegneby. Han syntes då vara något rörd af starka drycker, men han både talte och gick ordentligt.

Widkändt

Wittnet Alexander Persson, Teg och Joel Larsson, som hafwa half mil hit fordrar ersättning för inställelsebeswäret i dag; ock begär Alexander Persson godgörelse för det Alexanders Persson på kallelse af Bolander, infunnit sig vid besigtning som Bolander låtit hålla å Johannes Toressons döda kropp, då Alexander Persson i fram och återresa färdats en mil.

Målsägarna hänföra sig till ett skriftligt anförande, det de inlemna, så lydande

"som Häradsrätten skall i dag etc Litt BC

Härpå yrkar Bolander ansvar å Bohlin och Karl Johansson för vållande till Johannes Toressons död; ock anser Bolander, det Bohlin samt Karl Johansson böra förpligtas, ej mindre att godtgöra kostnaden för läkarebesigtning å Johannes Toresson, än äfven att ersätta, dels vittnena för deras inställelse, dels ock Bolander med sju Rdr banko Bolanders besvär i och för besigtningen å Johannes Toresson; ingifvande slutligen Bolander desse prästbevis:

"Hemmasonen David Bohlin etc Litt AD

"Hemmasonen Kalle Johansson Litt AE

Widare förekommej till anteckning.

Utslag

afkunnadt den 30 April 1852

Häradsrätten, som tagit i öfvervägande hwad i målet förekommit, finner det wara ådagalagdt att Bohlin och Karl Johansson den 4de sistlidne mars, sent på qvällen, då det war månjust, åkt tillsammans från Hede gästgifvaregård, efter en häst, den

Bohlin kört i stark fart utåt allmänna vägen, som leder förbi Hede: att Johannes Toresson från Tegneby gått i sällskap med två andra personer förut på vägen, åt samma håll, Bohlin körde: att Bohlin, när han och Karl Johansson kommit på kort afstånd från Johannes Toresson, som gått utmed högra sidan af det i vägen befintliga spår, hvarå Bohlin körde, tillropat "half wäg" åt Johannes Toresson och hans följeslagare, af hvilka senare en gått uti spåret: att Bohlin derefter fortsatt köra rät fram: att då Bohlin och Karl Johansson åkte förbi Johannes Toresson, den der imedlertid ej hunnit draga sig längre till sidan af vägen, Johannes Toresson i detsamma fallit omkull: att Johannes Toresson, som i fallet förlorat sansningen, derefter funnits hafva erhållit så svåra skada i hufvudet, att hufvudskålen på högra sidan blifvit krossad, och hjernan brustit med betydlig blodutgjutning; samt att Johannes Toresson aflidit dagen efter fallet, till följd af berörde skador; och enär Bohlin alltså måste antagas hafva genom sin oförsigtiga och våldsamma framfart vållat Johannes Toressons död, hwilken deremot ej skäligen kan tillmätas Karl Johansson, pröfvar Häradsrätten med förklarande, att ansvar i målet icke kan Karl Johansson ådömas, rättwist fälla Bohlin, jemlikt grunderna i 28 kap MB och kongl förklaring den 23 mars 1807, att utgifva half mansbot, med Femtio Rdr, till treskiftes emellan Kronan, Häradet och Kronolänsmannen Bolander, och att enskilt skriftas skolande Bohlin ej mindre ersätta hwad af allmänna medel är eller warder utbetaldt för verkställda läkarbesiktningen å Johannes Toressons döda kropp, än äfven dels godtgöra hörda vittnena Alexander Persson och Begt Teg från Tegneby samt Joel Larsson från Bro, för deras inställelsebesvär, med 1 Rdr 16 sh till Alexander Persson samt 32 sh till hwar af de begge öfrige vittnena, dels ock till målsägarna i rättegångsersättning erlägga tre Rdr 16 sh, allt Banko.

Jemte det Häradsrätten underkänner det ersättningsanspråk, Bolander för egen del i målet framställt, förständigär Häradsrätten, att detta utslag, i hwad det Bohlin rör, enligt 25 kap 5§ RB och Kungl förordning den 20 december 1851, underställas Kungl Majts och Rikets Götha Hofrätt pröfning

Besvärshänvisning

v278496.b4160.s819

Litt BB

Protokoll hållet wid Medicolegal besigtning och obduction af hemmansegaren i Tegneby Johannes Toresson, den 12 mars 1852

Förättningen företogs på anmodan af Domaren i orten

Om tilldragelsen berättades att Johannes Toresson, 62 1/2 år gamal, den 4de dennes kl 9-10 om aftonen, gående på landsvägen mellan Hede Gästgifvaregård och Tanums prästgård, blifvit kullkörd af ynglingarne David Bohlin i Hede och Carl Johansson i Westerby. Efter den vid påkörningen erhållna stöt föll Johannes Toresson baklänges med hufvudet i vägen, hvarefter han blef sanslös och fördes till westerby, der han aflid dagen derpå omkring kl 10 f m utan att vidare haft sans. Åderlåtning hade försökts, hwarefter och märke syntes på venstra armen.

Yttre besigtningen

På halsen och ryggen funnos dödsblånader, under huden på ryggen var dock på ett par ställen lindrig blod ansamling. Ögonlocken kring båda ögonen svullna och röda,, mest det högra, hwarest äfven en betydlig blånad sträckte sig bakåt tinningen. Då huden öfver denna blånad genomskars befanns i de mjuka delarne en stark blodutådring. Tinningbenet här under, vid dess förening med hjessbenet, sönderkrossadt och sprucket till någon tum. Högra ögats binde-hud, svartröd af blod, starkt ?.

Inre besigtningen

Hufvudskålen af vanlig tjocklek. Den förut anmärkta utvändigt synliga bristningen, (fissura) hade sträckt sig tvers igenom hufvudskålen (cranium). Hjernan vid venstra sidan, eller å motsatta sidan mot det skadade benet, var brusten. En betydlig blod utgjutning, nu stelnad och mörk, fans öfver hela hjernan (under hårda hjernhinnan) och mellan dess lober dock starkast på venstra sidan.

Bröstat

Lungorna bleka, blodtomma; den högra på några ställen fastväxt vid bröstkorgen. Hjerta normalt, blodtomt.

Bukcaviteten

Lefvern blek blodtom. Gallblåsan full med galla, hwilken och utgjutit sig i och på kringliggande delar. Magen (ventriculus) innehöll en vattenaktig obetydligare samling, små tarmarne tomma: groftarmarne höllo ?. Urin blåsan till en del fylld. Såväl magen och tarmkanalen, som bukcavitestens öfriga viscera (inälvor, förf anm.) friska.

År och dag som ofvan

J G Winberg

Provincialläkare

Närvarande:

O Martini

t f Kronolänsman

Hans Månsson

Kronorättare

v278496.b4170.s821

Litt BC

Som Häradsrätten skall idag företaga Ransakning rörande den tilldragelse förorsakad af David Bohlin i Hede och Carl Johansson i Wästerby å vår fader och sverfader Johannes Toresson i Tegneby den 4de förl Mars – får vi våra påstående deruti skriftligen anföras.

Då våre fader och sverfader i sällskap med Alexander Persson i Tegneby och soldat Bengt Teg under samma hemman under sit hemgående från Hede Gästgifvaregård å första rättegångsdagen, kom Dafvid Bohlin och Carl Johansson i Wästerby med en ovanlig skarp fart körande riktad mot de föregående och ropade då det voro nära invid de gående half väg fastän de hade förfogat sig åt sidan af landsvägen och kunde således omöjligen icke befara någon skadlighet af färdande. Likväl omkullkörde de vår fader med en sådan häftighet att han deraf fick ett dödande slag hwarefter han upptogs sanslös och följande dagen derpå afled. Det synes som desse personer med fullt uppsåt föröfvat detta brott, att den stund de hade hela vägen att färdas, men likväl trängde sig in på de gående.

Om de varit uti som de föregifver blott för att försöka kreaturets raskhet, borde de iagttagit mera försigtighet och i förtid föranstaltat att någon hade gått den vägen för att varna till deras ankomst, men som desse personer om aftonen bedrefo spektakler med flera personer, kan man lätteligen finna att deras utfarter icke annat åsyftade än att göra skada. Wi yrkar således hvad lagen i 28 Cap 3 och 4 §§ och kungl förordningen den 20 januari 1779 om dylika brott förmåler – och för öfrigt ersätta alla i och för denna rättegång åbrakte kostnader, efterhvad Häradsrätten kan finna dem pligte i saken gälda.

Tegneby den 5te April 1852

Olof Johansson T E Johansson

Pål Andersson

v278496.b4180.s823

Litt AD

hemmasonen David Bohlin från Hede Gästgifvaregård, som är ställd under tilltal inför Tanums och Bullarens Häradsrätt, är född den 25 Juni 1829, och är wälfrägdad.

Tanum den 29 Mars 1852

Att

Johan Berg

Pastor

v278496.b4190

Litt AE

Hemmasonen Calle Johansson från Westerby som är ställd under tilltal inför Tanums och Bullarens Häradsrätt, är född den 5 december 1830, och har oklanderlig frägd

Tanum den 29 Mars 1852

Att Johan Berg

Pastor